

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ובירורי יוחסין

נימוקי דין תורה זה מתוך הנפסק באחד מסניפי בית הדין בבני ברק ובקרית ספר (מודיעין עילית) בשבתו כבוררות וכבית הוראה לממונות במעמד שני צדדים, ע"י דיין יחיד או מותב תלתא

(תיק זה פורסם כבר בחוברות המודפסות של בית הדין)

תיק מס' 2625.

דין ודברים שנטען לגבי ס"ת שנתרם לבי"כ אחד ויורש של התורם תפסו והעבירו לבי"כ אחר בהשאלה. וטענת הבי"כ הראשון שזה נתרם לחלוטין ולא חל ע"ז ירושה כלל. ורוצים פסק שאסור על מתפללי בי"כ תניינא מלהשתמש בו משום דהוי גזול ואי"ז מברך אלא מנאץ.

אחרי בירור כל הטענות ואין סתירות בין הצדדים הוכרע למעשה: שיש לדון בשאלה זו מב' נקודות. הא' דהוי שואל של"מ בספר קודש שמקיים מצוה, אי אמרינן ניח"ל לאיניש למיעבד מצוה בממוני' בס"ת ממילא אי"ז גזל ול"ש מנאץ. והב' דסו"ס לא הוציאו מיעודו, הוקדש לציבור לקריה"ת ומקיימים בו קריה"ת בציבור בביכ"נ, בדיוק כדעת המקדיש. האם הס"ת נעשה גזול ע"י הוצאתו מרשות ושליטת הגבאים הראשונים ללא שינוי ביעוד הקדשו ושימוש.

והנה אי אמרינן בס"ת ניח"ל לאיניש וכו', כבר הק' הראשונים מב"מ דף כט ב על משנה מצא ספרים קורא בהם, מהו דתימא ניחא ליה לאיניש למיעבד מצוה בממוניה וכו', על פסחים דף ד ב על משכיר בית בחזקת בדוק ונמצא שאין בדוק דניח"ל לאיניש למיעבד מצוה בממוניה. ומסיק הריטב"א בב"מ שם שבכל דבר ניח"ל מלבד ס"ת שמתקלקל ביותר. (ועי' במרדכי בב"מ אות רסב דאע"פ שאסור בס"ת ול"א ניח"ל לאיניש למיעבד וכו' מ"מ ל"ה גזלן אי עבר ע"ז). ובהל' ציצית סימן יד סעיף ד כתב המחבר מותר ליטול טלית חבירו ולברך עליה וכו' וכתב הרמ"א אבל אסור ללמוד מספרים של חבירו

בלא דעתו דחיישינן שמא יקרע אותם בלמודו. (ויעוי' בתרוה"ד ח"א סי' ק וח"ב סי' קנט). ועי"ש בט"ז ומג"א דהש"ך והט"ז בחו"מ סי' רצב מתירים לנפקד ללמוד מספרי המפקיד אם הוא ת"ח, אבל הסמ"ע אוסר. ולכאו' משמע דס"ת שהופקד בביכ"נ לקרוא בו בציבור, אין ציבור אחר הקורא בו עובר על לא ניח"ל לאיניש בס"ת, שהרי המפקיד הסכים. אולם עי' במשנ"ב שם סקי"ג דכתב דאפי' ההיתר דטלית הוא רק באותו מקום בלי להוציא מביהכ"נ ואם מוציא הוא גזל. א"כ לפי"ז כ"ש בס"ת שהוצא מביכ"נ דנחשב גזל. ועי' ערוה"ש שם סעיף יג דלעיין בעלמא נוהגים היתר.

ונראה לחלק, דלהדיא בראשונים וברמ"א האיסור דשואל של"מ בספרים ללימוד ועיון הוא בגלל שהלימוד גורם קלקול, ולא ניח"ל. א"כ ספר תורה בזמנינו שאין לו שום צד עיון ואפילו לא לימוד אלא משמש רק לקרוא בו קריאת התורה בציבור ע"י הבעל קורא בלי להשהות פתוח, ואדרבה בעיקר הוא שמור בכבוד בארון הקודש הסגור, דע"ז אין את הדין שפסק הרמ"א ושכתבה הגמ' בב"מ. ויהיה מותר לשאול שלא מדעת, ול"ה גזלן (דין שושל"מ בב"מ דף מא א ומג ב). ולא יהיה איסור. וממילא העולה לתורה המברך ברכת התורה אינו מנאץ.

ומ"ש השו"ע בחו"מ סימן שמב שאין השואל רשאי להשאיל אפילו ספר תורה דל"א בו ניח"ל לאיניש. אפשר שהכוונה היא ע"פ כל הראשונים הנ"ל שלהדיא דברו אם זה ללימוד. (ועוד אפ"ל דגם לגבי קריה"ת אם זה הושאל לאחד, מחיובי השואל שלו שהתחייב מראש כלול גם לא להשאילו לאחר. אבל אי"ז מחייב שהשואל שלא מדעת הוי גזלן לגבי דין מנאץ. ודוק).